

รายงานการศึกษา

เรื่อง

คุณค่าของป่าชุมชนบ้านท่าเยี่ยม
ต่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชน

The Value of Ban Tha Yieam Community Forest on
Villagers ' Participation in Community Forest Management

โดย

นายธีระ ไคว้ประสิทธิ์

สำนักงานป่าไม้จังหวัดนครราชสีมา

2544

บทคัดย่อ

คุณค่าของป่าชุมชนบ้านท่าเยี่ยมต่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชน

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงคุณค่าของป่าชุมชนบ้านท่าเยี่ยม ตำบลกุศโลโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ทางด้านวัตถุประสงค์ที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในเชิงเศรษฐกิจ และทางด้านจิตใจ (เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของป่าชุมชน) และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าของป่าชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนแห่งนี้ การศึกษาใช้วิธีการตรวจสอบเอกสาร การสำรวจพื้นที่ และการสัมภาษณ์ครัวเรือนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดป่าชุมชน โดยวิธีจับฉลากสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 307 ครัวเรือน สัมภาษณ์เก็บข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้อง สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความเข้าใจ และการรับรู้เรื่องป่าชุมชน คุณค่าของป่าชุมชน และการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชน นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสถิติไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า ป่าชุมชนบ้านท่าเยี่ยม เป็นป่าชุมชนแบบดั้งเดิม มีเนื้อที่ 1,300 ไร่ ชนิดป่าเป็นป่าเต็งรัง มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ ในการจัดการป่าชุมชนมีคณะกรรมการป่าชุมชนเป็นผู้กำหนดมาตรการดูแลรักษา และแผนการจัดการป่าชุมชน และผลจากการรักษาป่าชุมชนแห่งนี้ ทำให้ตำบลกุศโลโบสถ์ได้รับการคัดเลือกให้เป็นชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ดีเด่น ในปี พ.ศ. 2542 และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 42 ปี ระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ (ป. 4) สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4 คนต่อครัวเรือน เกิดและตั้งถิ่นฐานในตำบลกุศโลโบสถ์มานาน (> 20 ปี) ประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม อาชีพรองรับจ้าง ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน มีรายได้เฉลี่ย 66,316.9 บาทต่อครัวเรือนต่อปี มีที่ดินถือครองเฉลี่ย 17.2 ไร่ต่อครัวเรือน สมาชิกในครัวเรือนอยู่ในวัยแรงงาน (15-60 ปี) สถานะการเงินในปีที่ผ่านมาพอใช้แต่ไม่มีเหลือเก็บ มีความเข้าใจเรื่องป่าชุมชน และทราบเรื่องป่าชุมชนบ้านท่าเยี่ยม มีการพึ่งพิงป่าชุมชนในด้านอาหารมากที่สุด รองลงมาเป็นการพึ่งพิงในด้านไม้ฟืน และไม้เผาถ่าน พืชสมุนไพร สัตว์อาหาร และอื่นๆ ตามลำดับ และเห็นถึงคุณค่า/ประโยชน์ของป่าชุมชนด้านสร้างอาหารมากที่สุด รองลงมาเป็นคุณค่าในการสร้างสภาพแวดล้อม สร้างความสามัคคี สร้างรายได้ และอื่นๆ ตามลำดับ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสนับสนุนเงิน ของใช้/แรงงานเพื่อพัฒนาป่าชุมชนมากที่สุด รองลงมามีส่วนร่วมในกิจกรรมปลูกต้นไม้ การควบคุมการใช้กฎระเบียบในการดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ป่าชุมชน การร่วมคิด/พูดคุย/วางแผนการจัดการป่าชุมชน และอื่นๆ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์ พบว่า การมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนบ้านท่าเยี่ยม มีความสัมพันธ์กับอายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ ขนาดที่ดินถือครอง ความเข้าใจเรื่องป่าชุมชน การรับรู้เรื่องป่าชุมชน และคุณค่าของป่าชุมชน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน และรายได้ครัวเรือน